

ಮಂಟೇಸ್ಸಾಮಿ ಮತ್ತು ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿ ಭಾವದ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿ

ಚೆಲುವರಾಜು

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ

ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು

ಹೊಸಕೋಟೆ.

Article Link: <https://aksharasurya.com/2024/04/cheluvvaraju.php>

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10929889>

ABSTRACT:

ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದ ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಾತೇ ಜನಪದ ಎನ್ನಬಹುದಾದರೂ ಈ ಪದ ಇನ್ನೂ ವಿಶಾಲವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮನುಕುಲದ ಮೊದಲ ಇತಿಹಾಸವೇ ಜನಪದ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನತೆಯ ಮಾತುಕತೆ, ನಡವಳಿಕೆಗಳು, ಆಚಾರ ವಿಚಾರ, ಪದ್ಧತಿಗಳು, ನಂಬಿಕೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಧಾರ್ಮಿಕತೆ, ತಾತ್ವಿಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಜನಪದ ಒಳಗೊಂಡು ಜಾನಪದವಾದರೆ, ಈ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡದ್ದು ಜಾನಪದ. ಜನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯವು ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿದ್ದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪುರಾಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಭೂ ಪ್ರದೇಶ ಅಥವಾ ಬುಡಕಟ್ಟು ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಅನೇಕ ಕಥಾನಕಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಟೇಸ್ಸಾಮಿ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯವು ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯಗಳೂ ಒಂದು. ಜನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಆಯಾ ಕಾಲಘಟ್ಟ ಮನೋಧರ್ಮಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಜನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ಪದ್ಯ ರೂಪಿ ಛಂದೋಬದ್ಧ ರಚನೆ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಎನ್ನುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಡ್ಡಾಯವಿಲ್ಲ. ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸೋಂಕಿಲ್ಲದ ಶುದ್ಧ ನೈಜ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ ಜನಪದದ ವಾಣಿಯೇ ಈ ಜಾನಪದ.

KEYWORDS:

ಮಲೆಮಹದೇಶ್ವರ, ಜನಪದ, ಬಸವ ಪುರಾಣ, ಮಂಟೇಸ್ಸಾಮಿ, ಜುಂಜಪ್ಪ, ಮೈಲಾರಲಿಂಗ, ಮಾಳಿಂಗರಾಯ, ಕುಮಾರರಾಮ, ಹಾಲುಮತ.

ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿ ಕಾವ್ಯ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪುರಾಣವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಬುಡಕಟ್ಟು ಪರಂಪರೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿ ಮೊದಲು ಬಾಲಕ ಕೆಂಪಾಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಪಾಂಚಾಳ ವರ್ಗದವರನ್ನು ಕಬ್ಬಿಣದ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ವಿಭಜಿಸುವ ಹಂಚಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ಅದೇ ಜಾತಿ/ವರ್ಗದವರಾದ ಕೆಂಪಾಚಾರಿಯನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳೇ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿ ಕಾವ್ಯದ ಸಾರಾಂಶ. ಕೆಂಪಾಚಾರಿಯಾದವನು ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗುವ ಅದ್ಭುತ ಸನ್ನಿವೇಶ ಹಾಗೂ ಪಾಂಚಾಳ ವರ್ಗದವರನ್ನು ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಕಬ್ಬಿಣದ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ಮುರಿಯುವ ಹುನ್ನಾರ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಯದು, ಏಕೆಂದರೆ ಪಾಂಚಾಳರು ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ದೊರೆಗಳಾಗಿ, ಅಹಂಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಆ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿ ಅದೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಧೋರಣೆಯವನಾದ ಕೆಂಪಾಚಾರಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಪಾಂಚಾಳರ ಬಳಿಗೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಿಕ್ಷೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಿಕ್ಷೆ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಅಷ್ಟೆ, ಎಲ್ಲ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಬಿಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುವುದು ಸರ್ವೇ ಸಾಮಾನ್ಯ.

ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿ ಮೊದಲು ಬಿಸಿರತ್ತದ ಹುಡುಗನಾದ ಕೆಂಪಾಚಾರಿಯನ್ನು ಪಳಗಿಸಿ ಬೈರಾಗಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕೆಂಪಾಚಾರಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪಾಂಚಾಳರ ಗತ್ತು ಗಮ್ಮತ್ತು ಬಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿ ಹಲಗೂರಿಗೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಿಕ್ಷೆ ಕೇಳಲು ಹೋಗಲು ಹಿಂಜರಿದರೂ ಕೊನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಬಳೆಗಾರನಾಗಿ ಆತ ಹಾವು ಚೇಳು ಮುಂತಾದವನ್ನು ಬಳಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪಾಂಚಾಳರ ರಾಣಿಯರಿಗೆ ತೊಡಿಸಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಹಣಕ್ಕೆ ಬದಲಿಯಾಗಿ ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪಾಂಚಾಳರು ಕೆರಳಿ ಕೆಂಡವಾಗುತ್ತಾರೆ. 'ಕಬ್ಬಿಣ ಕೇಳುವನು ನಮ್ಮನ್ನೇ ಕೇಳಿದಂಗೆ ಆಗ್ನಿಡ್ಡು' ಎಂದುಕೊಂಡು 'ಕಾಸು ತಕೊಂಡ್ರೆ ತಗೋ ಇಲ್ಲದಿದ್ರೆ ಹೊರಟೋಗು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಂದು ದೊರೆಸಾನಿಯವರಿಗೆ ತೊಡಿಸಿದ ಬಳೆ ಮರಳಿ ಹಾವು ಚೇಳಾಗಲೆಂದು ಶಪಿಸಿ ಊರಾಚಿಯ ಅರಳಿ ಮರದಡಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇಳಿದಂತೆ ಆ ಬಳೆಗಳು ಹಾವು ಚೇಳುಗಳಾಗಿ ರಾಣಿಯರನ್ನು ಕಾಡುತ್ತವೆ. ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಆ ಏಳು ಜನ ಪಾಂಚಾಳ ದೊರೆಗಳು ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿಯನ್ನು ಕರೆತರಿಸಿ ಅವನು ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಿಕ್ಷೆ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕೆರಳಿ ಉಬ್ಬುಗಬ್ಬಣ ಕೇಳಿದ ಇವನು ಇನ್ನೇನ್ ಕೇಳಬಲ್ಲ, 'ಕಬ್ಬಿಣ ಕೇಳಿದ್ರೆ'

ನಮ್ ಮಡದೀರ್ನ್ ಕೇಳ್ವೆಂಗೆ' ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿ ತನ್ನ ಗುರು ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಕಬ್ಬಿಣ ಬೇಕು ಎಂದಾಗ ನಿನ್ನ ಗುರುವಿನ ಸತ್ಯ ನಿನ್ನ ಸತ್ಯ ನಾವು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಸತ್ಯ ನೀನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಮುಗಿಸುವ ಸಂಚಿನಿಂದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಡ್ಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಸೋತು ಶರಣಾಗಿ ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಗುರುವಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಒಕ್ಕಲಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿ ಕಾವ್ಯ ಅದ್ಭುತ ಕಥೆಗಳ ಒಂದು ಚಿತ್ರಶಾಲೆ. ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಟ ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರು ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬೊಪ್ಪೇಗೌಡನ ಪುರವನ್ನು ಸೇರುವಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಅನೇಕ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ರಾಚಪ್ಪಾಜಿ, ಚನ್ನಾಜಮ್ಮ, ಪಲಾರದಯ್ಯ, ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿ, ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿ, ಸಕರಾಯ ಪಟ್ಟಣದ ಇಬ್ಬರು ರಾಜಕುಮಾರರಾದ ಹಿರಿಯಗುರು ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಕಿರಿಯಗುರು ಪಟ್ಟದ ವೀರಭದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇವರೆಲ್ಲ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿ ಪಂಥದ ಪ್ರಮುಖ ಅನುಯಾಯಿಗಳು. ಈ ಶರಣರೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಪರಂಪರೆಯನ್ನ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಪಾತ್ರ ತುಂಬಾ ಹಿರಿದಾದುದು. ಎಲ್ಲಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯ್ತನದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಈಕೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಇವರನ್ನು ದುಡವುಳ್ಳ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಎಂದೇ ನೀಲಗಾರರು ಸಂಭೋದಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷಣ. ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ನೀಲಗಾರರು ಕೊನೆಯ ತನಕ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಯೆಂದೇ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಪತಿ ರಾಚಪ್ಪಾಜಿ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬಂದವರು.

ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು ಕೊಡೇಕಲ್ಲ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಶಿಷ್ಯರೆಂದು ಕೊಡೇಕಲ್ಲ ಚರಿತ್ರ ಕಾವ್ಯ 'ನಂದಿ ಆಗಮ ಲೀಲೆ'ಯಲ್ಲಿ ಮಂಟೇದ, ಮಂಟೇದ ಲಿಂಗ ಹೆಸರಿನ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿ ದ್ರಾವಿಡರ ನಾಡು (ತಮಿಳುನಾಡು)ನಿಂದ ಕಾಯ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ಕೊಡೇಕಲ್ಲ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಕೊಡೇಕಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ಇದ್ದು ಸಾಧನೆಗೈದು ಕೊಡೇಕಲ್ಲ ಬಸವನ ಆದೇಶದಂತೆ ದಕ್ಷಿಣದತ್ತ ಹೊರಟರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕೊಡೇಕಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಪೂರ್ವದ ಹೆಸರು ಏನು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಿಜಾಪುರದ ಸರಸೆಟ್ಟಿ ಮನೆತನದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ರಾಚಪ್ಪಾಜಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರ ಮಗ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಗದ್ದುಗೆ ಕೊಡೇಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದು ಜನಪದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಮಗನ ಅಕಾಲಿಕ ಸಾವು ಇವರು ಕೊಡೇಕಲ್ಲ ಬಿಡಲು ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸಿದ್ಧಪಥದಲ್ಲಿ ರಾಚಪ್ಪಾಜಿ,

ದೊಡ್ಡಮ್ಮತಾಯಿ, ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ದಂಪತಿಗಳು ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದು ಖಚಿತ.

ಡಾ.ವೆಂಕಟೇಶ್ ಇಂದ್ರಾಡಿಯವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವ 'ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರ ಕಥೆ'ಯಲ್ಲಿ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಯಾಗಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿ ಗಾಯಕರು ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಣಿಯವರ ದೃಢವನ್ನು ನೋಡಲು ಮಹಾರಾಣಿಯವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಂಜೆ ಕೈನ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡವೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಗಳೇ ಮಹಾರಾಣಿಯವರಿಗೆ ಪಿಂಡ ಪರಸಾದ ನೀಡಿ ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗು ಹಾಗೂ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣುಮಗು ಜನಿಸುವಂತೆ ವರ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಮಾತಿನಂತೆ ಹೆಣ್ಣುಮಗುವನ್ನು ಭಿಕ್ಷೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಗಳೇ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ.

ಡಾ.ಜೀ.ಶಂ.ಪರಮಶಿವಯ್ಯನವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ಶ್ರೀ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿ' ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗಾಯಕರು ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರನ್ನು ಕಾಗಿನೆಲೆಯಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕಾಗಿನೆಲೆಗೆ ಬಂದರು. ರಾಜಪ್ಪಾಜಿಯವರಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೆಣ್ಣು ನೋಡಲು ಹೋದರು. ಅರಸು ಕುಲದವರಾದ ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಡದಿ ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮನವರಿಗೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿತ್ತು. ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕ್ಷಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರ ಮನೆಮುಂದೆ ಹೋದರು. ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ ಮತ್ತು ರತ್ನ ದಾನಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಆಗ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಗಳು ನನಗೆ ಮತ್ತು ರತ್ನ ಬೇಡ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ನನಗೆ ದಾನ ಕೊಡಿ ಎಂದರು. ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬಂದವನ ಸೊಕ್ಕು ಕಂಡ ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯನವರಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದು 'ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬಂದವನು ಮಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದೇ?' ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಗುದ್ದಿ ಆಚೆ ತಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಆಗ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಕೋಪಬಂದು ಕಪ್ಪು ದೂಳ ತೆಗೆದು ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಎಸೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳಿದರು. ಇತ್ತ ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಚಳಿ ಜ್ವರ ಬಂದು ನಿಮಿಷ ಮಾತ್ರದಲ್ಲೇ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟಿತು. ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ ಮತ್ತು ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಹೆಣವನ್ನು ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ತಂದು ಒಪ್ಪ ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರು ಅದೇ ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಜೋಳಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಪ್ಪು ದೂಳ ತೆಗೆದು ಸಮಾಧಿ ಮೇಲೆ ಎರಚಿದರು. ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಮಗು ಎದ್ದು

ಬಂದಳಂತೆ ಆಕೆಯೇ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿ ಎಂಬುದು ಈ ಗಾಯಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಪೊ.ಹಿ.ಚಿ.ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ 'ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿ ಕಾವ್ಯ'ದ ಪ್ರಕಾರ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಚನ್ನಾಜಮ್ಮನನ್ನು ಶಿಶುಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹಾಲಗುರುವಿನ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಲಗುರು ನಿಂಗಮ್ಮನ ಮಗಳು ತುಂಬಿದ ಸೋಮವಾರದ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟಳಂತೆ. ಆ ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಹೇಣವನ್ನು ಒಪ್ಪ ಮಾಡಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರು ಸಮಾಧಿ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಆರು ಶಾಸ್ತ್ರ, ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣ ಓದಿ ಕಷ್ಟ ಧೂಳು ತೆಗೆದು ಸಮಾಧಿ ಮೇಲೆ ಎರಚಿದರು. ಸತ್ತಂತೆ ಆ ಹೇಣುಮಗು ಕಿಲಕಿಲನಗುತ್ತ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದಳಂತೆ. ತುಂಬಿದ ಸೋಮವಾರ ಸತ್ತು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಲಗುರು ನಿಂಗಮ್ಮನ ಮಗಳು ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ

ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರ ಶಿಶುಮಗಳು
ನಿನ್ನ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿ ಎಂತ
ನಾಮಕರಣ ಆಗಲವ್ವ ಎಂದರಂತೆ | ಸಿದ್ಧಯ್ಯ |

ಈ ಸಾವು ಮತ್ತು ಪುನರ್ಜನ್ಮಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಲೌಖಿಕ ಬಾಳಿನಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಅನುಭಾವ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡುವುದರ ಸಂಕೇತಗಳು. ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಜನ್ಮ ಆಗುವುದರಿಂದ ಹೆಸರು ಬದಲಾಗಬೇಕು. ರಾಜ ಬೊಪ್ಪನಗೌಡನ ಪುರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತಮೇಲೆ ಸ್ವಯಂ ಭೂ ಜಗಜ್ಯೋತಿ ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡಯ್ಯನವರು ಉರಿಗದ್ದಿಗೆ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ನರರು ಚಿಂತಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಮಾತು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. 'ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿ ನನಗೆ ಈಗ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷ ಕಳಿತಾ ಬಂತು ಅರಳೋ ಮರಳೋ ಅನ್ನುವಂತಾಗಿದೆ. ನನಗೆ ಖಂಡಾಯ ತಂಬೂರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ದಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಾಣದ ಹಾಗೆ ಆಗಿದೆ, ಕಿವಿ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸೋಮವಾರ ಶುಕ್ರವಾರ ನನಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವವರಿಲ್ಲ, ಹೂ ತರುವವರಿಲ್ಲ ಇವೆಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಕೆಂಪಣ್ಣ ಎಂಬ ಅನುದಾನದಿಂದ ಮಳವಳ್ಳಿ ಹತ್ತಿರದ ನಿಡುಗಟ್ಟದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಬಾಚಿ ಬಸವಯ್ಯ ಮತ್ತು ಮುದ್ದಮ್ಮನವರ ಮಗನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಡೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿದ್ದ ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯನನ್ನು ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆಯುವುದಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದಾಗಿ

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿ 'ಹತ್ತಂತ ಮಗನ ಸಾಕಿದ ಮಗನ ಯಾರು ತಾನೇ ದಾನ ಮಾಡಿಯಾರು ಸ್ವಾಮಿ' ಎಂದಾಗ ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಭಾಗ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀವಿ ಮಗನ ದಾನ ಕೊಟ್ಟರೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗ್ಯ ನೀಡುವೆ ಎಂದಾಗ "ಮುತ್ತು ರತ್ನಕ್ಕಿಂತ ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು" ಎನ್ನುವ ದೃಢವುಳ್ಳ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ತಾಯನದ ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ. ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಿಗೆ ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರು ಆಶಿರ್ವದಿಸಿ ನಿಡುಗಟ್ಟದ ಮುದ್ದೋಜಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ.

ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿಯವರಿಗೆ ವಿಧಿಬದ್ಧವಾಗಿ ದೀಕ್ಷೆ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ತಂದೆ ತಾಯಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ರಾಜಪ್ಪಾಜಿ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಧಾರೆ ಎರೆದು ಕೊಡುವಾಗ ಕೆಂಪಾಚಾರಿ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸೋದರ ಮಾವ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಆಗ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿ ಎಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಗಳು ನಾವೇ ಎಂದು ಸಂತೈಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದುವರೆದು ತನ್ನ ಕುಲಸ್ತರ ಊರಿಗೆ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಮದದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಪಾಂಚಾಳರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿ ಹಿಂತೆಗೆದರೂ ಗುರುಗಳಾದ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಗಳು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿದರು. ಮೂರು ದಿನದಲ್ಲಿ ಹಲಗೂರಿನವರನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂಬುದು ಗುರುವಿನ ಆದೇಶ. ಗುರು ಪಾದಕೆ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದು ಕಣ್ಣೀರು ಮಿಡಿಯುತ್ತ ತೋಪಿನ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನವರ ಬಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿಯವರು ಬಂದರು. ಗುರುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಪಾಂಚಾಳರು ಕಬ್ಬಿಣ ಬಿಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮ ಕಬ್ಬಿಣ ಬಿಕ್ಷೆ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಅವು ನೀವಾದರೂ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಸಿ ಎಂದು ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿ ಗೋಗರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿ ಆಗ ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರು ಅಂದರೆ ಕಂದ

ನಿಮಗೂ ದೊಡ್ಡವರು

ನಮಗೂ ದೊಡ್ಡವರು

ಈ ಭೂಮಿಗೆ ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತ

ಮೀರುವುದು ಉಂಟಾ ಮಗನೇ | ಸಿದ್ಧಯ್ಯ |

ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿಯವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಹೆದರದೆ ಹೋಗಿ ಬಾ ಮಗು ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲರ ಆಶಿರ್ವಾದವಿದೆ. ಈ ತಾಯಿಯ ಧೈರ್ಯದ ನುಡಿಗಳು ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿಯವರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ತುಂಬಿತು. ಉತ್ತಾಹದ ಕಾರಂಜಿ ಪುಟಿಯಿತು. ಗೆಲ್ಲುವೆನೆಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಉಂಟಾಯಿತು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿ ಹಲಗೂರಿನ ಪವಾಡಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ಮಠದ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ಸಾರಿಸಿ ರಂಗೋಲಿ ಇಟ್ಟು ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿ ಜಿಯನ್ನು ಕೂರಿಸಿ ಪನ್ನೀರ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಮಂಗಳಾರತಿ ಎತ್ತಿ ಪಾದ ಪೂಜಿಸಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಸ್ಮಾಂಗ ಧರಿಸಿ ಲಿಂಗಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಹರಸಿ ಮೊದಲ ಬಿಕ್ಷೆ ನೀಡಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ದೈವತ್ವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಹಲ ಗೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿಯ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಪುಟವಿಟ್ಟು ಚಿನ್ನದಂತೆ ಹದಗೊಳಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಬಿಕ್ಷೆ ತರುವ ಮಹತ್ತರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಪಾತ್ರ ತುಂಬಾ ಹಿರಿದಾದುದು. ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಗಳ ಆದೇಶದಂತೆ ರಾಚಪ್ಪಾಜಿ ಗಳು ಮಡದಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕಪ್ಪಡಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿ ತೋಪೊಂದರಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಆಕೆ ಏಳು ಸಲ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಏಳು ಸಲ ಮಡಿಯನ್ನು ತೊಟ್ಟು ದೇವರ ಹೆಸರೇಳಿ ಧೂಪ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ತೋಪಿಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ 'ಮುಟ್ಟಿನಹಳ್ಳಿ ತೋಪು' ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಮುಟ್ಟಿನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಆರಾಳುದ್ದದ ಗುಂಡಿ ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡು ಗುರುಹೋದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು

ಆರಾಳುದ್ದ ಗುಂಡಿ ಒಳಗೆ

ಆಡಕವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದರಂತೆ | ಸಿದ್ಧಯ್ಯ |

ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಇವರಿಗೆ ಒಕ್ಕಲಾದರು. ಇದು ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಗೋರಿಯೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಫಲಹಾರದಯ್ಯ ಮುಟ್ಟಿನಳ್ಳಿ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದು ಆಳುದ್ದ ಬಾವಿ ತೆಗೆಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪವಡಿಸಿದರು. ದೊಡ್ಡಮ್ಮನವರು ಮುಟ್ಟಿನಳ್ಳಿ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಾದುದನ್ನು ನೀಲಗಾರರು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯನ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಟ್ಟಿನ ಬಟ್ಟೆ ಗುಡ್ಡಾಕ್ಕೆದ್ದ ಜಾಗವನ್ನು ಗದ್ದುಗೆ ಮಾಡಲು ದಾನ ಕೇಳಿದಾಗ ಇದು ಮುಟ್ಟಿನ ಜಾಗ ಸೂತಕದ ಜಾಗ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರು ಮುಟ್ಟು ತಟ್ಟು ಎಂದು ಹೇಳತೀಯಲ್ಲ ಮುಟ್ಟು ಇಲ್ಲದ ಜಾಗ ಎಲ್ಲಿದೆ ಹೇಳು, ಮುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಭೂಮಿ ಹುಟ್ಟಿತು, ಹಗಲು ಇರುಳು ಆಯ್ತು, ಮುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಲೋಕ ಬೆಳೆಯಿತು, ಮುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರ ಹುಟ್ಟು ಮುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಮಾಚಯ್ಯ ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ನೀನು ಧರೆಗೆ ಬರುವಾಗ ಮುಟ್ಟು ತಟ್ಟು ನಿನಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲವ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಮುಟ್ಟಿನ ಕೊಳೆ ಕಳೆಯಲೀ

ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಶಿಷ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಪವಿತ್ರವೆಂದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುವುದು ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಈ ಹೀನಾಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಈ ನಾಯಕರ ಆತ್ಮ ಗೌರವದ ಬಿರುದುಗಳು. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಇವರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಕೊಳಕು ಜಂಗಮಗರಾಗಿ. ಬೊಪ್ಪೇಗೌಡನ ಕುರಿ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ : ಉರಿಗದ್ದುಗೆ, ಮಾಚಯ್ಯನ ಕತ್ತೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ : ಚಂದ್ರಶಾಲೆ, ಮುಟ್ಟಿನ ಜಾಗದಲ್ಲಿ : ಮಜ್ಜನ ಬಾವಿ, ಬಸವಣ್ಣನ ದಾಸೋಹದ ಎಂಜಲು ಎಲೆ ಪರಂಪರೆ : ಮುಟ್ಟಿನ ಕಪ್ಪು. ಇವರ ಗದ್ದುಗೆಗಳ ಪ್ರವೇಶವೆಲ್ಲ ಎಡದ ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಯಿಂದ. ಹೀಗೆ ಅವಮಾನ ಸೂಚಕವಾದ ಅಪವಿತ್ರವಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಪವಿತ್ರ ಸಂಕೇತಗಳು.

ವೈರಾಗ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಗಳು ದುಃಖದಲ್ಲಿರುವ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ದುಃಖ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಅವರ ಸಮೀಪ ಹೋಗುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು ಅವರು ಹೆಣ್ಣು ಎಂದರೆ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವರು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮಂಡೆ ಬಾಡದ ಹಾಗೆ ಆಶಿರ್ವದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸಂಕಟವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಸುಖ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ತೇಲುವಂತೆ ಕೃಪೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಿರಿ ಕರುಣಿಸಿದವರನ್ನೇ ಮರೆತವರಿಗೆ ಉಗ್ರ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಈ ಮೂಲಕ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೋಹವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿದವರು. ಜನಪದರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲೆನಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಹಲವು ದೇವತೆಗಳು ನಾಲ್ಕಾರು ಮಂದಿ ಹೆಂಡತಿಯರನ್ನ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕು ರಿತಂತೆ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿಗಳ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೂ ಉಳಿದ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹೆಣ್ಣು ಎಂದರೆ ಇವರು ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಶಿಸು ಮಕ್ಕಳಾದ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿ, ಚೆನ್ನಾಜಮ್ಮ ಇವರುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳು ದೈವ-ಭಕ್ತ, ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ, ತಂದೆ-ಮಗಳ ಸಂಬಂಧದಂತೆ ಕಾವ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಮನೋ ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಮಾನವೀಯ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರು ಸ್ತ್ರೀ ಕುಲವನ್ನು ಸಂಭೋದಿಸುವಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸುವ 'ನನ ಕಂದ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತ ವಾತ್ಸಲ್ಯತೆ ಅಂತಃ ಕರಣವನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಪುರುಷಶಾಹಿ ಸ್ತ್ರೀ ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊದಿಸಿದ ಸೂತಕದ ಪೊರೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಗೆ ಹಚ್ಚುವ ಚಿಂತನಕಾರ.

ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು 'ದುಡವುಳ್ಳ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ' ಎಂತಲೇ ಕರೆದಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಕುಲದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ನೀಲಗಾರ ಪರಂಪರೆಯ

ಸ್ತ್ರೀಪರವಾದ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದಾದುದು. ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿ ಗೆ ನೀಲಗಾರರ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡುವಾಗ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ದಂಪತಿಗಳು ಧಾರೆ ಎರೆದು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕಷ್ಟಗಳ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಪಾತ್ರ ತಾಯ್ತಂದಿಂದ ಸಂತ್ಯೆಸುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮರೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಯಲ್ಲಿನ ಅನನ್ಯವಾದ ಭಕ್ತಿ, ಭಾವುಕತೆ, ಆಕೆಯ ಜೀವ-ಜೀವಾಳ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದಾದುದು. ಮಂಟೇಸ್ಸಾಮಿಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಭಾಗವಾಗಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮತಾಯಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವರ ಒಟ್ಟು ಸಾಧನೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಅವರ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ಅಪೂರ್ವವಾದುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಲಗೂರಿನ ಪವಾಡದಲ್ಲಿ ಧರೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರು ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿಯ ಮೂಲಕ ಬಲಿಷ್ಠ ಪಾಂಚಾಳರನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ತಾಯಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವ ಪಾತ್ರ ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವವಾದುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ ದೈವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸ್ತ್ರೀ ಮೌಲ್ಯಗಳಾದ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ತಾಯ್ತನ, ಸಹನೆ, ಕರುಣೆ, ನಯ-ವಿನಯಗಳ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಪರಮಶಿವಯ್ಯ ಜೀ.ಶಂ. (1979). ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ. ಮೈಸೂರು.
2. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಹಿ.ಚಿ. (ಸಂ). (1997). ಮಂಟೇಸ್ಸಾಮಿ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ. ಹಂಪಿ.
3. ವೆಂಕಟೇಶ ಇಂದ್ರಾಡಿ (ಸಂ). (1999). ಮಂಟೇಸ್ಸಾಮಿ ಪರಂಪರೆ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ. ಹಂಪಿ.
4. ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ತೀ.ನಂ. (1996) ಜನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ, ಪುತ್ತೂರು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ.